

היום נלמד בעזרת ה':

סוטה דף לג

למדנו אתמול: לדעת רבי - ק"ש נקראת 'ככתבה' כלומר רק בלשון הקודש. לדעת חכמים - בכל לשון שהוא מבין. טעמו של רבי - שנאמר "וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה", שעל הדברים האלה (= ק"ש) להיות בהוויתן (= בלשון הקודש שבה הם ניתנו בסיני). טעמם של רבנן - שנאמר "שִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל", שכל אחד יכול לקרוא בלשון שהוא שומע (= מבין).

לימא קסבר רבי וכו': לכאורה לשיטת רבי מותר לקרוא בקריאת התורה בכל לשון, שאם לא כן מדוע רבי נצרך ללימוד מיוחד שק"ש נאמרת רק בלשון הקודש, והרי את כל התורה אפשר לקרוא רק בלשון הקודש.

הגמרא דוחה: איצטריך: הלימוד נצרך כדי להפקיע את דעת רבנן הסוברים "שמע" בכל לשון שאתה שומע. כלומר לולי הלימוד של רבי היה מקום לומר שאפילו שאת כל התורה צריך לקרוא רק בלשון הקודש, אבל את ק"ש אפשר לקרוא בכל לשון כי כתוב בה 'שמע' - בכל לשון שאתה שומע. ועל כך מלמד 'והיו' - בהוויתן.

לימא קסברי רבנן וכו': לכאורה לשיטת רבנן אפשר לקרוא את כל התורה רק בלשון הקודש, שאם לא כן מדוע רבנן נצרכים ללימוד מיוחד שק"ש נאמרת בכל לשון, והרי את כל התורה אפשר לקרוא בכל לשון.

הגמרא דוחה: איצטריך: הלימוד נצרך כדי להפקיע את דעת רבי הסובר "והיו" בהוויתן יהיו - שק"ש נקראת רק בלשון הקודש. כלומר לולי הלימוד של רבנן היה מקום לומר שאף שאת כל התורה אפשר לקרוא בכל לשון, אבל את ק"ש אפשר לקרוא רק בלשון הקודש כי כתוב בה 'והיו'. ועל כך מלמד 'שמע' - בכל לשון.

*

רחמי היא: כלומר סברא היא שתפילה נאמרת בכל לשון, משום שתפילה היא בקשת רחמים ובכל לשון שהוא יודע לכווין את ליבו עליו יתפלל.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

הא ביחיד הא בציבור: יחיד צריך שמלאכי השרת יעלו את התפילה שלו, אבל ציבור אינם צריכים את עזרתם כי הקב"ה אנו מואס בתפילתם של רבים.

יוחנן כהן גדול: בחורים כהנים מבית חשמונאי הלכו לפני יום כיפור להילחם עם היונים, והמלחמה נערכה ביום כיפור. יוחנן כהן גדול שעבד את עבודת כהן גדול ביום כיפור, שמע בת קול מקודש הקודשים שאומרת 'נצחו הטלאים (- בני ישראל הצעירים) שהלכו להילחם בקרב באנטוכיא'.

בטילת עבדתא: הבת קול אמרה 'התבטל החיל שרצה השונא להביא על ההיכל, ונהרג מלך יון והתבטלו גזירותיו'. בדקו את השעה שבה נאמרה הבת קול, וגילו שהיא היתה מכוונת בדיוק בזמן שהדבר קרה.

איבעית אימא בת קול שאני: 'בת קול' היא מלאך הממונה להודיע דברים לעולם ולכן היא יודעת שבעים לשונות, אבל המלאכים הממונים להעלות את התפילות לא יודעים.

בא גבריאל ולימדו שבעים לשון: ליוסף הצדיק.

*

שבועת העדות: רש"י מבאר שהיה מקום ללמוד את שבועת העדות משבועת הר גריזים והר עיבל, כמו ששם השבועה היתה בלשון הקודש כך גם בשבועת העדות יש להישבע דוקא בלשון הקודש. ועל כך מלמד הפסוק '**ושמעו קול אלה'** ולא 'והשביעוה באלה' - שבכל לשון שהנפש שומעת היא נשבעת.

*

אתיא תחטא תחטא משבועת העדות: נאמר בשבועת העדות '**וּנְפֹשׁ כִּי תִחָטָא וְשִׁמְעָה קוֹל אֱלֹהִים וְהוּא יַעַד אוּ רָאָה אוּ יַדַּע אִם לֹא יִגִּיד וְנִשָּׂא עֹנֹו,**' ונאמר בשבועת הפקדון '**וּנְפֹשׁ כִּי תִחָטָא וְנִמְעָלָה מֵעַל בֵּיהוָה וְכַחַשׁ בְּעַמִּיתוֹ בְּפִקְדוֹן**."

*

ואלו נאמרין בלשון הקודש: הגמרא מביאה את הקטע מהמשנה בתימצות, ואחר כך מקשה: 'ולויים גופייהו מנלן' כלומר מניין ששבועת הר גריזים ועיבל נאמרה בלשון הקודש?

*

(המשך בדף הבא ↓)

למדנו במשנה: חליצה נאמרת בלשון הקודש לדעת רבנן לומדים זאת מלשון 'ענייה' שנאמרה בחליצה 'וְעִנְיָהּ וְאִמְרָה' - מלויים 'וְעֵנִי. וְאִמְרוּ'. לדעת רבי יהודה מהמילה 'כָּכָה' שנאמרה בחליצה שצריך לומר דוקא כמו שכתוב בתורה.

ורבנן האי ככה: רבנן שלמדו מ'ענתה ואמרה' מה ילמדו מ'ככה'?

לדבר שהוא 'מעשה' מעכב: החליצה מורכבת מחליצת הנעל מרגלו של היבם, ריקקה של היבמה לפניו, וקריאת הפסוקים המוכאים בפרשת חליצה.

המילה 'כָּכָה' היא לשון של דבר המעכב (= כך ולא אחרת), מהמילים 'וְעִנְיָהּ וְאִמְרָה כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ' לומדים שחליצת הנעל וריקקה שהם 'מעשה' מעכבים, אבל קריאה שאינה 'מעשה' אלא 'דיבור' אינה מעכבת.

ורבי יהודה: לומד שמעשה החליצה והריקקה מעכבים גם כן מהמילה 'כָּכָה' - מכך שהיה אפשר לכתוב 'כה' ונכתב 'ככה' לומדים גם את לשון הקודש וגם שמעשה מעכב.

מביעי ליה לאגמורי ללויים: ללמד ששבעות הר גריזים והר עיבל היתה בלשון הקודש, נאמר בלויים "וְעֵנִי הַלְוִיִּם וְאִמְרוּ" ונאמר בחליצה "וְעִנְיָהּ וְאִמְרָה" (ובחליצה כתוב 'ככה' ללמד שהיא נאמרת בלשון הקודש).

קושיא: ולילף קול ממשה: מדוע רבי יהודה לא לומד לשון הקודש בלויים מ'קול' 'קול' ממשה רבינו כמו שלמדו רבנן כנ"ל? והתשובה היא שרבי יהודה קיבל מרבתינו גזירה שווה מ'ענו ואמרו' ולא מ'קול קול', ואין אדם יכול לדון גזירה שווה מעצמו אלא רק ממה שקיבל מרבתינו.

כל מקום שנאמר כה ככה וכו': 'כה' - נאמר בכרכת כהנים ללמד שצריכה להיאמר בלשון הקודש. 'ככה' - נאמר בחליצה ללמד שצריכה להיאמר בלשון הקודש. ואילו בלויים נאמר 'וענו ואמרו' - ללמד בגזירה שווה מחליצה שצריך לומר את הקללות בלשון הקודש וכנ"ל.

למדנו במשנתנו - ברכות וקללות כיצד, כיון שעברו ישראל את הירדן וכו':

תנו רבנן: כשכני ישראל היו במדבר נאמרו להם הסימנים של הר גריזים והר עיבל והיכן הם נמצאים, לפי שהר גריזים והר עיבל נמצאים מעבר לירדן בצידו המערבי, ובאותה שעה בני ישראל היו למזרח הירדן.

וכך נאמר - "הלא המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש בארץ הפנעני הישב בערבה מול הגלגל אצל אלוני מרה", הגמ' מבארת את הפסוק: "הלא המה בעבר הירדן" - ההרים האלה נמצאים במערב לירדן, מעבר הירדן והלאה הרבה לצד מערב, ולא סמוך לירדן, דברי רבי יהודה (לקמן יובאו החולקים עליו). "אחרי דרך מבוא השמש" - הם נמצאים אחרי צד מזרח שהשמש באה וזורחת משם, והמילה "אחרי" באה לציין שמדובר במקום רחוק ממזרחו של הירדן דהיינו בצד מערב. "בארץ הפנעני הישב בערבה" - אלו הר גרזים והר עיבל שכעת (= ולא בזמן שבני ישראל נכנסו לארץ) יושבים בהם הכותים. "מול הגלגל" - סמוך למקום שנקרא 'גלגל'. אצל אלוני מרה" - העיר שכם, כפי שנאמר אצל אברהם "ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מרה".

תנא אמר רבי אלעזר ברבי יוסי: ע"י הפסוק הזה הוכחתי לכותים שהספרים שלהם מזוייפים. (= לכותים יש תורה שבכתב ואינם מאמינים בתורה שבעל-פה), וכך אמרתי להם: זייפתם את תורתכם ולא העליתם בידיכם כלום, שאתם אומרים ש"אלוני מורה" הכוונה לשכם, ולכן זייפתם (= הוספתם) בתורה שלכם וכתבתם "אצל אלוני מורה שכם" (= הוספתם את המילה "שכם"), וגם אנחנו מודים ש"אלוני מורה" הכוונה לשכם אלא שאנו לומדים זאת בגזירה שווה (= מאברהם כנ"ל), אבל אתם מהיכן למדתם זאת? והרי אינכם מאמינים בתורה שבעל-פה, וא"כ אינכם דורשים גזירה שווה, ומנין לכם ש"אלוני מורה" זה שכם?!, ומכאן הוכחה שהספרים שלכם מזוייפים.

רבי אלעזר אמר: (רבי אלעזר חולק על רבי יהודה) "הלא המה בעבר הירדן" - סמוך לירדן.

דאי מעבר הירדן ואילך הלא כתיב דכתיב: שנאמר "והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בהר עיבל ושדת אותם בשיד", משמע שבאותו יום שתעברו את הירדן תקימו את האבנים בהר עיבל, וזה יתכן רק אם הוא נמצא סמוך לירדן, אבל אם ההרים היו רחוקים מהירדן הם לא היו מספיקים להקים את האבנים באותו היום. "אחרי דרך מבוא השמש" - הם נמצאים רחוק מאוד מצד מערב ששם השמש שוקעת (רבי אלעזר למד ש"מבוא השמש" הכוונה לשקיעת השמש ולא לזריחתה), כלומר לצד מזרח סמוך ממש לירדן. "בארץ הפנעני" - הכוונה לארץ החוי דהיינו העיר שכם שהיא עירו של שכם בן חמור שהיה חוי, אלא שהתורה קוראת לפעמים לשבעת העממים בשם 'כנעני'.

(המשך בדף הבא ↓)

כעת רבי אלעזר מקשה על עצמו:

"היִשָּׁב בְּעֶרְכָּה?" והלא בין הרים וגבעות הן יושבין? אם הר גריזים והר עיבל נמצאים סמוך לירדן, איך יתכן שהתורה אומרת שהם "יושבים בערבה" דהיינו במישור, והרי סמוך לירדן זה מקום עם הרים וגבעות.

ועוד קשה:

"מול הגִּלְגָּל?" והלא לא ראו את הגלגל?! "מול" משמע סמוך, והרי הר גריזים והר עיבל נמצאים רחוק מהגלגל.

רבי אלעזר לא תירץ את הקושיות, לפי שהוא סמך על רבי אליעזר בן יעקב שמפרש את הפסוק כפי שמובא מיד:

רבי אליעזר בן יעקב אומר: אכן הר גריזים והר עיבל נמצאים סמוך לירדן כדברי רבי אלעזר, אלא שדברי הפסוק **"היִשָּׁב בְּעֶרְכָּה"** לא נאמרו כלל לגבי הר גריזים והר עיבל, אלא להראות להם את הדרך שילכו בה לאחר שיכנסו לארץ, כפי שהראה להם את הדרך בצאתם ממצרים. ביאור: במדבר היה להם את עמוד הענן שהיה מראה להם את הדרך, לאחר שנכנסו לארץ כבר לא היה להם את עמוד הענן, ולכן עוד כהיותם במדבר לפני שנכנסו לארץ נתן להם הפסוק סימנים איך יכנסו לארץ לכבוש אותה, ואמר להם הפסוק שילכו בדרך ישרה ("ערבה"), ושיכנסו דרך "ארץ הכנעני" שהיא ישרה ולא יקיפו את שפת הירדן דרך ארץ החוי שהיא הרים וגבעות, אלא יכנסו לארץ ישראל לצד מערב רחוק מן הירדן ויקיפו ויכבשו.

וכך אמר להם הפסוק:

"דֶּרֶךְ" - תלכו בדרך סלולה ולא בשדות וכרמים. **"היִשָּׁב" -** תלכו במקום ישוב ולא בהרים ומדברות. **"בְּעֶרְכָּה" -** תלכו במישור ולא בהרים וגבעות.